KESKKONNAAMET

Harry Liiv
asekantsler
Keskkonnaministeerium
keskkonnaministeerium@envir.ee

Teie 10.02.2017 nr 7-12/17/902-2

Meie 10.03.2017 nr 6-3/17/2529-2

Ettepanekud Loode-Eesti rannikumere tuulepargi keskkonnamõju hindamise aruandele

Austatud Harry Liiv

Teatasite Loode-Eesti rannikumere tuulepargi keskkonnamõju hindamise aruande avalikust väljapanekust. Loode-Eesti rannikumere tuulepargi keskkonnamõju hindamise (edaspidi nimetatud *KMH*) aruande on koostanud Skepast&Puhkim OÜ (töö nr 2013_0056, versioon 06).

Keskkonnaamet on tutvunud Keskkonnaministeeriumi kodulehel avalikustatud KMH aruandega ja esitab järgmised märkused:

1. Tabelis 2 on toodud huvitatud isikud. Keskkonnaameti andmed on 01.10.2016 toimunud struktuurimuudatusega muutunud: Keskkonnaamet Lääne regioon, laane@keskkonnaamet.ee.
2. KMH aruande peatükis 5.3 on öeldud: „Tänase seisuga puuduvad andmed arendusalade piires tehtud klassikalistest meregeoloogilistest uuringutest (seismo-akustiline pidevsondeerimine jms) ega geotehnilistest uuringutest. Seetõttu pole võimalik otsustada kobedate setendite pealiskihi paksuse ega selle all lasuvate pealiskorra ülemiste kihtide iseärasuste kohta. Seni kuni puuduvad nimetatud uuringud, ei saa soovitada, milline vundamenditüüp võiks vaadeldavatesse piirkondadesse sobida.“ Samas on KMH aruande peatükis 2.2 kirjutatud: „KMH raames uuritud aladel on mere põhjas lubjakivikiht, mida katab 2-5 m (kohati 10 m) paksune suhteliselt pehme pinnas. See tähendab, et „puuritavad“ vundamendid (tüübid 1-3) ei ole antud piirkonnas tehniliselt sobilikud ning võimalik on vaid gravitatsioonvundamendi kasutamine. Kuna tuulikute rajamisel tuleb arvestada jääoludega, siis ei ole võimalik kasutada ujuvvundamente.“ KMH aruande peatükis 2.4 on samuti toodud: „Arendaja on analüüsinud erinevaid kaasaegseid võimalusi avameretuulikute vundamentide osas ja tellinud vastavad merepõhja uuringud. Tulenevalt merepõhja iseloomust ja muutuvatest jääolude tingimustest on tehnoloogiliselt võimalik väljapakutud piirkonnas kasutada vaid üht vundamendi (gravitatsioonivundament) tüüpi, seega teised vundamenditüübid ei ole käsitletavad KMHs kui reaalsed alternatiivid. Mõjude hindamisel erinevatele valdkondadele on eksperdid arvestanud gravitatsioonivundamendi variandiga.“ Samuti on KMH aruande peatükis 2.3.1 käsitletud ainult gravitatsioonvundamendi kasutamist ning tuulepargi mõjude hindamisel on analüüsitud gravitatsioonvundamendi rajamisel tekkivaid mõjusid (heljumi levikul, tuule ja lainetuse mõjul jne).
3. KMH aruande peatükis 5.5.3 on öeldud, et tuulepargi rajamine võib mõjutada lesta koelmuid, kuid täiendavalt ei ole analüüsitud, milles mõju avaldub.

4. KMH aruande peatükis 5.5.1.7 on öeldud, et uuringud näitavad, et magnetism mõjutab kalu, kuid täpsustatud ei ole, kuidas magnetist kalu mõjutab.
5. KMH aruande peatükis 5.6.2 on analüüsitud tuulepargi mõju veelindude rändele ja tõdetud, et väga suure tõenäosusega jäävad Põhja-Hiiumaa madalad põhilisest veelindude rändkoridorist põhja poole ega kujuta suurt takistust transiiträndel olevatele lindudele. Analüüsitud aga pole, kas ja kuidas mõjutab tuulepark maismaa rändlindude rännet.
6. KMH aruande peatükis 5.8 on toodud üldhinnang loodavale Apollo meremadaliku looduskaitsealale – oluline negatiivne mõju, kuid Apollo meremadaliku looduskaitseala punkti all on nimetatud vaid kaitseala eesmärgid ja pole selgitatud, milles tuuleparkide mõju seisneb ning KMH aruande peatükis 9 ei ole toodud leevendavaid meetmeid negatiivse mõju leevendamiseks. Apollo meremadalikule tuulepargi rajamisest loobumine ja Apollo meremadaliku looduskaitseala loomine iseenesest on linnustiku eksperdi poolt välja pakutud leevendav meede vähendamaks negatiivset mõju linnustikule, kuid kuna tuulepargil on oluline negatiivne mõju loodavale Apollo meremadaliku looduskaitsealale, tuleb neid mõjusid ka leevendada. KMH aruandes ei ole detailselt analüüsitud, kuidas mõjutab Apollo madalikuga vahetult piirnev tuulikute ala madaliku edasisist kasutamist lindude poolt ja kas see säilib samaväärsena nagu see on täna. Arvestades seda, et on kindlaks tehtud, et linnud väldivad tuulikuid, siis tuleks analüüsida, kas ja kui suur osa Apollo madalikust võib jääda siiski lindude poolt kasutamata vahetult piirneva tuulikuala tõttu ja kas selle piirneva mõju tõttu võib väheneda oluliselt rändel peatuvate aulide kogum. Kui arvestada sellega, et müra võib mõjutada linde 3 km raadiuses, võib jääda märkimisväärne osa Apollo madaliku lõuna osast (projekteeritav Apollo meremadaliku looduskaitseala) lindude poolt kasutamata, mis vähendab sealhulgas kogu lindude peatumisala pindala ja kvaliteeti. Ka KMH aruandes on viidatud „Mitmel pool Lääne-Euroopas on tehtud põhjalikke radaruuringuid selgitamaks avamere tuuleparkide mõju transiiträndel olevatele veelindudele. Kõik uuringud näitavad, et rändavad linnud väldivad avamere tuuleparke, ei sisene nendele aladele ega lenda neist läbi“.
7. Linnustikule avalduvate mõjude osas on KMH aruandes tehtud järeldused 2014-2015 läbiviidud uuringute tulemustele tuginedes ja arvestatud ei ole alal varasemalt läbiviidud linnustiku uuringute (2007-2008) tulemustega, mille kohaselt on merelindudele (eelkõige aulile) tähtsaks rändel peatumise alaks ka Vinkovi madalik. Juhime tähelepanu sellele, et KMH alusuuringute linnustiku osa (Lepingu „Loode-Eesti rannikumerre kavandatava meretuulepargi keskkonnamõju hindamise raames keskkonnaalase lisauuringu läbiviimine ning keskkonnamõju hindamise menetluses osalemine“ aruanne, koostanud Eesti Maaülikool Leho Luigujõe) leheküljel 32 on kirjas: „Vinkovi madala tähtsus ei tulnud käesolevas uuringus esile, kuid selle põhjuseks võivad olla pisut hilisemad loendused nii kevadel kui sügisel.“ Samale on viidatud ka KMH aruandes (lk 215 ja 217), kuid mõjude hindamisel seda sisuliselt arvestatud ei ole ja ala olulisuses või mitteolulisuses lindudele veendutud ei ole. Vinkovi ja Glotovi madalike tähtsust merelindudele näitab 2007. a. oktoobri lõpu loendus, kui aladel peatus ca 40 000, mis ületab kahekordselt Ramsari kriteeriumi. Eesti Ornitoloogiaühingu andmeil ületavad nn Ramrsari kriteeriumi ka 05.11.2008. a Vinkovi madalikul tehtud lennuloenduse tulemused (18 159 auli). Seega, aastatel 2014–2015 läbiviidud linnustiku uuring ei kinnita Vinkovi madaliku tähtsust aulide peatumispaigana, kuid ei tõesta ka seda, et kõnealune madalik ei ole merelindudele (eelkõige aulidele) piisavalt oluline. Keskkonnaamet rõhutab vajadust lähtuda muuhulgas ettevaatusprintsiibist. Juhime tähelepanu sellele, et Vinkovi madaliku osas on tehtud looduskaitseseaduse (edaspidi nimetatud *LKS*) § 8 kohane kaitse alla võtmise ettepanek. LKS § 8 lõige 3 näeb ette, et kaitse alla võtmise algataja korraldab ettepanekus nimetatud loodusobjekti kaitse alla võtmise põhjendatuse ja otstarbekuse ning kavandatavate piirangute otstarbekuse ekspertiisi. Sellest tulenevalt peab ettepaneku menetleja arvestama kõiki olulisi asjaolusid ja veenduma muuhulgas alal esinevate loodusväärtuste seisundis. Arvestades asjaolu, et seni Vinkovi madalikul tehtud uuringud (2007–2008 ja 2014–2015) ei ole jõudnud sarnastele järeldustele ala olulisuse

osas merelindudele (eelkõige aulile), ei saa olemasolevate andmete alusel otsustada, kas Vinkovi meremadalik omab või ei oma olulist tähtsust lindudele. Seetõttu planeerib ka Keskkonnaamet alal täiendavate uuringute läbiviimist.

8. Mõju hindamisel linnustikule on KMH aruandes tehtud järeldus, et kui rakendada alal TP1 kompromisslahendust ja jätta Apollo madalik tuulikute planeerimise alast välja, on mõju linnustikule väheoluline negatiivne. On leitud, et nimetatud leevendusmeede vähendab kogu ala linnustikule avaldavat negatiivset mõju. Keskkonnaamet nõustub, et kõige olulisema madaliku arendusalast väljajätmine on oluline leevendusmeede teatud määral ka kogu ala linnustiku seisukohast, kuid ei vähenda siiski kogu arendusalal linnustikule negatiivset mõju olulisel määral, see tähendab, et ei kompenseeri negatiivseid mõjusid (näiteks Vinkovi madaliku kui lindude võimaliku olulise peatumispaiga kadumist, kuna hetkel puudub veendumus, et ala ei ole rahvusvaheliselt oluline lindude peatumisala).
9. Linnustikule avalduvate võimalike negatiivsete mõjude osas ei ole käsitletud ehitusaegset häirivat mõju (väljaspool kaitstavaid alasid asuvatel aladel - arendusaladel ja nendega vahetult piirnevatel aladel), ega pakutud välja võimalikke leevendusmeetmeid (nt ehitustööde läbiviimise aja osas). Samuti ei ole käsitletud põhjalikult tuulepargi töötamise aegset häirivat mõju sealhulgas müra mõju linnustikule, on vaid viidatud mõju olemasolule, kuid ei ole täpsustatud selle avaldumise täpsemaid asjaolusid. KMH aruande lk 37 on lause „Ka ornitoloogid ei ole müra mõju linnustikule oluliseks pidanud (vt KMH aruande ptk 5.6)“, kuid ptk 5.6 ei ole müra mõju analüüsitud, on vaid lause „Kuna on teada, et töötavate rootoritega tuulikuid veelinnud väldivad – põhjuseks on tõenäoliselt rootorite töötamisega kaasnev vibratsioon ja müra (Petterson, 2005, Hötker et al., 2006) – siis ei ole nendele aladele tuuleparkide projekteerimine ja ehitamine soovitav.“
10. KMH aruandes tuleks Keskkonnaameti arvates käsitleda põhjalikumalt meretuulepargi lammutamist ja selle mõjusid. KMH aruande ptk-s 2.3.5 viidatakse vaid hoonestusloale, mis peaks lammutamisaegse tegevuse tingimused määrama. Mille alusel hoonestusloas need tingimused määratakse?
11. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 20 lg 1 p 9 kohaselt võrdleb ekspert KMH aruandes kavandatavat tegevust erinevate reaalsete alternatiivsete võimalustega ning annab nende paremusjärjestuse, lähtudes kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimaluste keskkonnamõjust ja hüvedest. KMH aruande peatükis 7 tabelis 39 on toodud hinded iga valdkonna/teema kohta eraldi tuulepargi ehitusaegse ja kasutusaegse mõju kohta, kuid KMH aruandes puudub sisuliselt alternatiivide võrdlus.
12. KMH aruandes on vastuolu peatükkides 9.2 ja 9.3 toodud leevendavate meetmete vahel: peatükis 9.2 soovitatakse nn rifi efekti vähendamiseks kasutada tuulikute veealuste osade katteks materjale, mis on vähem sobivad põhjaelustiku kinnitumiseks, samas peatükis 9.3 soovitatakse vastupidi, veealune osa katta krobelise kattega, et soodustada karpide levikut tuulikute vundamentidele. KMH aruande tabelis 39 on kunstliku rifi tekkimist hinnatud positiivse mõjuga.
13. KMH aruande joonisel 3 (ptk 1.5.2 lk 21) on toodud KMH aruande koostamise aluseks olevad tuulepargi alad 2015. a seisuga. Samas on joonistel 87 (lk 119) ja 88 (lk 120) ning 90 (lk 122) kuni 93 (lk 124) käsitlemata nii loomisel olev Apollo kaitseala kui ka Vinkovi ettepanekuala.
14. KMH aruande peatükis 2.5.1.5 (lk 44), kus on kirjas, et eesmärk on vältida tuuleparkide rajamist olulistele linnualadele, lindude rändeteedele ja teistele suure elurikkusega elupaikadele. Hiiu maakonnaga piirneva mereala maakonnaplaneering on koostatud ning selle KSH aruanne on Keskkonnaameti poolt 25.03.2015 heaks kiidetud. Selles mereala planeeringus on Vinkovi madalikule märgitud aulide oluline elupaik. Miks KMH aruandes pole arvestatud Hiiumaa looderanniku offshore tuulepargi merepõhjaelustiku ja -elupaikade inventuuri (2008. a) ja aulide elupaigaga ning Vinkovi madaliku elurikkust sisuliselt ei arvestata?
15. Mõned vormistuslikud märkused:

15.1. KMH aruande peatükis 2.5.1.5 viidatakse peatükile 2.5.1.5 ehk samale peatükile endale.
15.2. KMH aruande peatükis 2.5.1.6 viidatakse (lk 45) peatükile 2.5.1.5 ja joonisele 17, kuid joonis 17 on hoopis peatükis 2.5.1.6.
15.3. Joonis 17 (lk 46) ja joonis 19 (lk 51) on identsed.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Toomas Kalda
keskkonnakorralduse spetsialist
keskkonnakasutuse juhtivspetsialisti ülesannetes
Lääne regioon

Kätlin Kallas 452 7761
katlin.kallas@keskkonnaamet.ee

Andres Miller 5648 0567
andres.miller@keskkonnaamet.ee

Nele Saluveer 447 7386
nele.saluveer@keskkonnaamet.ee